

Code No. 6011

Roll No.

SET : D

D. El. Ed. 1st Year Exam., July/August – 2024

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

(Only for Re-appear/Mercy Chance Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 4 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।
- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें। रोल नं० के अतिरिक्त प्रश्न-पत्र पर अन्य कुछ भी न लिखें और वैकल्पिक प्रश्नों के उत्तरों पर किसी प्रकार का निशान न लगाएँ।
- (vii) कृपया प्रश्नों के उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः –

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यश्च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां देयानि।
- (घ) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

6011/(Set : D)

P. T. O.

भाग - 'क'

1. अधस्तनेषु यथेच्छं प्रश्नद्वयम् उत्तरत - 2 × 3 = 6
 (क) संस्कृतभाषायाः वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत।
 (ख) पठनकौशलस्य महत्त्वं विवेच्यताम्।
 (ग) भाषायाः विविधरूपाणि प्रतिपादयत।
2. एकः प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
 (क) 'तुल्यास्यप्रयत्नं सर्वर्णम्' इति सूत्रं सोदाहरणं विवेच्यताम्।
 (ख) सन्धिः कतिविधो भवति ? परिभाषापूरवकभेदाश्च लिख्यन्ताम्।
3. एकः प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
 (क) रामायणस्य उपजीव्यत्वं लिख्यताम्।
 (ख) वैदिकसाहित्यस्य संक्षिप्त परिचयं प्रतिपादयत।
4. एकः प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
 (क) आदर्शवाचनस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत।
 (ख) संस्कृतपाठयोजनायाः के-के गुणाः प्रतिपाद्यन्ताम् ?
5. एकस्य प्रश्नस्य विस्तृतविवेचनं विधीयताम् - 1 × 5 = 5
 (क) महाभारतस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।
 (ख) वेदाङ्गसाहित्यस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।

भाग - 'ख'

6. अधस्तनेषु शुद्धं विकल्पं चित्वा लिख्यताम् - 1 × 15 = 15
 (क) अक्षरविन्यासाय समीचीनो विधिः अस्ति -
 (i) माण्टेसरी विधिः (ii) चित्रविधिः
 (iii) अनुकरण विधिः (iv) सर्वे उक्ताः विधयः

- (ख) संस्कृतभाषायाः भाषापरिवारः अस्ति ?
(i) द्राविड़परिवारः	(ii) भारोपीयः
(iii) तिब्बतपरिवारः	(iv) काकेशियनः
- (ग) अन्तःस्थवर्णो नास्ति –
(i) य	(ii) व
(iii) ल	(iv) ह
- (घ) प्राचीनतमा भाषा वर्तते –
(i) संस्कृतम्	(ii) तमिलः
(iii) आंग्ल	(iv) तेलुगूः
- (ङ) 'संस्कृतम्' इति पदे धातुः वर्तते –
(i) कृ	(ii) कृ
(iii) क्रि	(iv) क्री

- (च) अस् धातोः लङ्लकारे प्रथमपुरुषैकवचने रूपं भवति –
(i) आसीत्	(ii) अभवत्
(iii) सन्ति	(iv) आसन्
- (छ) चवर्गस्य वर्णानामुच्चारणस्थानम् अस्ति –
(i) कण्ठः	(ii) तालुः
(iii) मूर्धा	(iv) ओष्ठौ
- (ज) स्वरसन्धौ विकारो जायते –
(i) व्यञ्जने	(ii) स्वरे
(iii) विसर्गे	(iv) अनुस्वारे
- (झ) रामायणस्य रचयिता को वर्तते ?
(i) वेदव्यासः	(ii) कालिदासः
(iii) वाल्मीकिः	(iv) भारविः

- (ज) विश्वस्य प्राचीनतमो ग्रन्थः अस्ति –
(i) ऋग्वेदः	(ii) रामायणम्
(iii) महाभारतम्	(iv) उपनिषद्
- (ट) पाठयोजनायाः सोपानं भवति –
(i) प्रस्तावना	(ii) आदर्शवाचनम्
(iii) प्रश्नोत्तरम्	(iv) उक्तानि सर्वाणि
- (ठ) काव्यशिक्षणस्य उद्देश्यं नास्ति –
(i) काव्यं प्रति अनुरागोत्पादनम्	(ii) काव्यरसास्वादनम्
(iii) कल्पनाशक्तेः विकासः	(iv) व्याकरणतत्त्वावबोधः
- (ड) कविकुलगुरुः इति नाम्ना प्रसिद्धः कविः अस्ति –
(i) भासः	(ii) कालिदासः
(iii) वेदव्यासः	(iv) वाल्मीकिः

- (ढ) सर्वेषु काव्येषु रम्यं भवति –
(i) गद्यम्	(ii) कथा
(iii) पद्यम्	(iv) नाटकम्
- (ण) कालिदासस्य नाटकम् अस्ति ?
(i) अभिज्ञानशाकुन्तलम्	(ii) स्वप्नवासवदत्तम्
(iii) चारुदत्तम्	(iv) मालतीमाधवम्
-